

ACTUL II

SCENA I

ANCA
(singură la masă)

Să chem pe Gheorghe și să-l pui să-i sfârâme capul... să stau să mă spovedesc lui Gheorghe cu de-amănuntul... Am eu vreme de asta acuma?... Poci să-i arăt lui așa de scurt și în pripă cum s-a strecurat și s-a înșirat îndelung, încet-încet, bănuială cu bănuială în sufletul meu, până să se înrădăcineze credința asta... că Dragomir e vinovat?... Să-mi pierz noapte cu vorbe... Dar Gheorghe poate să nu vrea, or să nu fie în stare să facă așa faptă... Cum e băiatul ușurel, m-oi căi că i-oi fi spus... *(pauză.)* Nu... N-am nevoie de ajutor... Să mă gândesc mai bine... Cine n-o să crează că tot nebunul fugit de la ocnă a omorât și pe Dragomir?... *(pauză.)* Da' de ce să-mi fac păcat și să mai străgănesc pe nevinovat?... Aseară, la cârciumă, Dragomir le-a spus la toți că pleacă-n lume. Am destul răgaz până la ziuă să-l târăsc și să-l arunc în puț; a plecat, s-a dus... nu mai vine azi, nu mai vine mâine, o lună, un an, nu mai vine de loc... M-a părăsit!... *(pauză.)* S-a hotărât... *(se scoală, merge la tarabă și ia o bardă, apoi coboară încet.)* Adică să fie greu lucru?... Doarme beat. Un uriaș doarme... doarme și cugetul lui și puterea lui și voia lui; viața lui arde încet și domol, cum arde lumânarea fără să vrea să arză... O femeie slabă, un copil fraged, hotărâre numai să aibă, poate să sufle o dată... și-o stinge... *(se joacă cu barda, ciopliind binișor pe muchia mesii; în stânga s-aud gemetele nebunului; ea se trezește din gânduri și ascultă.)* Nebunul... S-a deșteptat... o să-l deștepte și pe el... Ce să fac? Să-l trăsnesc în somn!... Să moară fără să știe că moare, fără să vază că eu îl lovesc, fără să-și aducă aminte de Dumitru... Dacă n-o vezi că vine, aia nu mai e moarte! Nu, nu vreau în somn: atunci ar fi parcă ar dormi mereu... Da... să-l deștept întâi: să știe că-i vine moartea, de la cine și de ce... *(pune barda pe tarabă și pornește spre ușa lui Dragomir, face câțiva pași și se oprește; ușa de la Dragomir se deschide, el apare foarte turburat.)*

SCENA II

ANCA, DRAGOMIR

DRAGOMIR
(speriat)

Anco!

ANCA
(aparte)

Ei!

DRAGOMIR

Anco, am visat urât... mă doare mâna!

ANCA

Aiurezi... te doare mâna din vis...

DRAGOMIR

Mă înjunghie unde am semnul de mușcătură.

ANCA

Șezi jos... tremuri. (*el șade.*) De unde ai tu mușcătura aia la mână, Dragomire?

DRAGOMIR

De mult.

ANCA

Bine, de mult; dar de unde?... N-auzi?

DRAGOMIR

M-a bătut când eram copil și m-a mușcat unul pe care îl trântisem...

ANCA

De ce nu vrei tu să-mi spui ce ai pe suflet? Eu văz că tu nu ești în toate ale tale... Tu ai un ghimpe în cugetul tău... Destăinuiește-te mie.

DRAGOMIR

Ție?

ANCA

Da, mie: (*Dragomir mișcă din cap negativ*) spune și te ușurează; dacă ai duce-o mult așa, o să înnebunești...

DRAGOMIR

Să înnebunesc!

ANCA

Da... Ce ai visat?

DRAGOMIR

Un cap de mort... cu dinții mari... vrea să mă muște... mă doare...

ANCA

Te doare că nu vrei să spui, te doare că nu te hotărăști să spargi buba și s-arunci răutatea afară... (*pauză - se apropie binișor de el și-l apucă pe după gât.*) Ia ascultă, Dragomire... adică ce ar fi, cum stăm noi aici amândoi, să te pomenești cu Dumitru (*el face o mișcare*) că intră binișor pe ușe... uite pe colo... (*arată în fund*) să-l vezi că vine, cum era el înalt și voinic, și se așează frumos colea la masă în fața ta: "Ei, bună seara, frate Dragomire... Ce mai faci? Mai își aduci tu aminte de mine?..." (*Dragomir se zgârcește pe scaun și s-apucă de masă; ea îi ia repede capul în mâini și cearcă să i-l întoarcă cu d-a sila spre fund.*) Ia uite colo... colo... Iacătă-l... iacătă-l!... Vino, vino, Dumitre!... (*vrea să-l întoarcă cu toată puterea.*) Ci uite-te!...

DRAGOMIR

(smucindu-se)

Lasă-mă!... (*se scoală; s-aude țipând nebunul; Dragomir se întoarce spre stânga; alt țipet.*)

ANCA

Ascultă... (*Dragomir își întoarce privirile de la stânga, ea se repede aproape de el și, jucând spaima, șoptit.*) Dragomire! (*îl smucește și-l întoarce în loc cu fața spre stânga; el dă cu ochii de nebun, scoate un strigăt înecat și rămâne încremenit.*) Uite-l... Știi cine e? E nebunul care a scăpat de la ocnă...

DRAGOMIR

Ion! (*cade zdrobit pe scaun.*)

ANCA

Ei!

SCENA III

DRAGOMIR, ANCA, ION

ION

(coboară tremurând)

Mi-e foame... Îmi dai să mănânc?

ANCA
(lui Dragomir încet)

Trebuie să-l oprim aici până mâine... (*merge la tarabă, ia pâine, o cană de rachiu și țoiuri și le aduce pe masă.*) Șezi colea, Ioane...

ION

Șez. (*șade sfios în fața lui Dragomir, care se dă înapoi cu scaunul.*)

ANCA
(dându-i să bea)

Cum e la ocnă, Ioane?

ION

Bodaproste... e bine. (*la întrebările ei, Ion răspunde lui Dragomir.*)

ANCA

Și cum ai fugit de acolo?

ION
(ca iluminat)

Vezi că s-a pogorât Maica Domnului la mine și zice: pe cum că, Ioane, când ai ajunge la fântână sub deal, o să-ți iasă înainte cine să te aducă la mine, și să vii negreșit... să vii, că eu te scap de toți dușmanii tăi, și o să-ți fie bine, că eu, Maica Domnului, o să pui stavilă între tine și rele: relele să nu mai poată trece la tine, și nici tu să nu mai pot trece la ele... (*simplu.*) Așa...

ANCA

Ei?...

ION

Pe urmă, vere, m-am dus la fântâna de sub deal și am pus donițele jos... Ei! Era frumos și cald... și era pădurea singură... doar într-o tufă fluiera de departe o mierlă... Numa', dinspre partea dealului, iacăță că-mi iese înainte o vereriță, - vezi, o trimisese Maica Domnului! - Sta în fața mea în două labe și se uita la mine drept cu ochii ei mititei și galbeni. Eu am dat s-o prinz, când colo ea... țușt! A sărit p-o cracă subțire de alun: acu se încovoia craca și s-apleca cu ea până la pământ, acu se ridica, acu se ridica, acu se apлека. Eu după ea, ea iar înaintea mea, în două labe, se uita la mine... Îi sclipea ochii, vere, de parcă era două schintei și mă chema iac-așa... (*face gestul.*) Am umblat o zi întreagă: la urmă a pierit și am rămas rătăcit... Da' acuma o să mă duc înapoi acasă.

ANCA

Unde acasă?

ION

La ocnă.

DRAGOMIR

Ai scăpat și vrei să te duci singur înapoi?

ANCA

Da' de ce te-a închis pe tine, Ioane?

ION

Pentru că am omorât pe Dumitru.

DRAGOMIR

Da' tu l-ai omorât?

ION

Eu.

ANCA

Ba nu tu.

ION

Ba eu... Luleaua și tutunul și amnarul lui era la mine.

DRAGOMIR

Ei, ș-apoi? Dacă s-o găsi luleaua și tutunul și amnarul tău la mine, se cheamă că te-am omorât, 'ai?

ION

(neînțelegând bine)

E!...

ANCA

Ascultă-l pe el, Ioane, tu stai degeaba închis.

ION
(dă din cap)

Hăhă!

DRAGOMIR

Și o să scapi curând de acolo... Peste un an... *(se oprește privind bănuitor la Anca; ea face o mișcare de inteligență, trece la tarabă, d-acolo în celar și ascultă prin ușe, pe care a lăsat-o crăpată.)*

ION

Mai am unsprece ani.

DRAGOMIR

Ba unul.

ION

Ba unsprece...

DRAGOMIR

(impacientat s-apropie de Ion și confidențial, după ce a aruncat o căutătură de jur împrejur)

Daca mâine, poimâine, o ieși un om ș-o zice: dați-i drumul lui Ion, că nu este el vinovat, e altcineva...

ION

Altcineva... Ei! Așa a făcut unul de la noi de la ocnă... om milos, vere, Dumnezeu să-l miluiască...

DRAGOMIR
(urmându-și jocul)

Lasă-mă să-ți spui... E altcineva: Ion a fost un prost, i-a luat din buzunar luleaua și tutunul; dar când i le-a luat, Dumitru era mort...

ION

Ba nu...

DRAGOMIR

Ba era mort... cu fața la pământ...

ION

Ba nu, era trântit pe spate (*Anca mișcare*) și a deschis ochii la mine...

DRAGOMIR

Ce!

ANCA
(coboară repede la masă)

Ș-apoi?

ION

Apoi l-a podidit sângele pe nas și pe gură ș-a murit... (*mănâncă. Anca își șterge ochii și se uită la Dragomir.*)

DRAGOMIR
(răstit la ea)

Ce te uiți la mine așa? (*ea apleacă privirile; el mai aspru.*) Uite-te la mine! (*bate cu pumnul în masă; Ion tresare; foarte animat, către Ion.*) Când l-ai găsit în pădure?

ION
(se scoală speriat și începe să tremure)

Spui, să nu mă lovești, să nu mă bați!...

DRAGOMIR

Cine te bate?... șezi jos... (*Ion șade înfricoșat.*) Pentru ce să te bat?

ION

Pentru că am omorât pe Dumitru...

ANCA
(coborând)

Creștinul lui Dumnezeu, înțelege că nu tu.

ION
(cătră Dragomir)

Nu eu... da' cine? (*Dragomir țâfnește.*)

ANCA

Spune cine, Dragomire.

DRAGOMIR
(fierbând)

Nu te-amesteca tu în vorbă!... Lasă-ne-n pace!... Nu știu... (*bea cu sete.*)

ANCA
(foarte simplu)

Vrei să-ți spui eu, Ioane?... Uite cine. (*arată pe Dragomir; acesta face o mișcare violentă.*) Uite, Ioane, vezi tu? Țsta a omorât pe Dumitru. (*lui Dragomir.*) Zi tu că nu-i așa!... (*Ion se scoală, începe să râză pe-nfundate și să ochească pe Dragomir.*)

DRAGOMIR
(bea până-n fund, trânteste pe masă cana, care se face țândări, și se scoală)

Sunt prost eu că stau la vorbă cu doi nebuni!

ANCA

Doi nebuni!

DRAGOMIR
(amenințător)

Tu, femeie!... (*încrunat, pornește spre ea, care s-a retras la tarabă.*)

ION
(dă un răcnet și se năpustește asupra lui Dragomir tăindu-i drumul; îl apucă de gât și-l învârtește în loc)

Stai aci!... De ce l-ai ucis, mă, pe creștin? (*Anca din fund urmărește cu tot interesul jocul lor.*)

DRAGOMIR
(luptând, înecat)

Lasă-mă, nebunule!

ION
(crescendo)

Atunci, dacă l-ai omorât tu, pe mine de ce m-a închis, mă?... De ce m-a chinuit? De ce m-a lovit în cap? De ce? (*îl zguduie și-l împinge departe în față lângă masă; Dragomir palid cade gâfâind pe un scaun...*) Dacă tu ești vinovat (*obidindu-se treptat și arătându-și moalele capului*) De ce mi-a făcut mie bubă aici înăuntru? (*se vaită.* 0 Mă doare!... Mă doare!...

DRAGOMIR

(se ridică pe furiș de pe scaun și face un pas)

Cum să scap?

ION

(oprindu-se din plâns și repezindu-se)

Stai aci! (*îl apucă de gât.*)

DRAGOMIR

Anco, mi-a stins puterile!

ION

(crescendo)

Tu... ești dracul!... Dacă tu ești dracul, de ce nu te duci să stai în balta unde te-a gonit Maica Domnului?... Or de ce nu mergi pe pustii locuri? Or de ce nu te întorci în fundul iadului?... De ce? (*îl pune în genunchi.*)

DRAGOMIR

M-a răpus!

ION

De ce să mă chinuiești tu pe mine? (*îl lasă un moment și-l privește rânjind sălbatic.*) Măi!... este la noi o ocnă părăsită... În fund e o baltă neagră... Dacă arunci o piatră-n fund, numa', de departe, din inima pământului, începe să aue, și aue tot mereu, și toc-m-a doua zi tace, când zice Maica Domnului: destul!... Acolo trebuie să vii tu cu mine... să te iau de gât (*îl înhață*) să te ridic și să te arunc în fundul bălții... așa!... Haide. (*urlând.*) Haide!... (*îl târăște; Dragomir se zbate.*)

ANCA

(aparte)

Îl omoară... nu trebuie!... (*pune mâna pe bardă.*)

DRAGOMIR

Săi, Anco!

ION
(îl târăște)

haide! Nu urla, câine!

ANCA
(alergând în fața lui Ion, cu barda ridicată)

Nebunule! Îți crăp capul!

ION
(tresare, lasă pe Dragomir și se dă la o parte sfios)

Nu el?... N-ai zis tu?... Tu ai zis. (*se retrage spre fund.*)

ANCA
(ajutând pe Dragomir să se ridice)

Scoală!...

ION
(depărtându-se)

Atunci, mă duc. (*iese repede în fund.*)

ANCA
(după ce a ridicat pe Dragomir, care se așază obosit la masă și uitându-se în toate părțile)

Dragomire, s-a dus!

DRAGOMIR

S-a dus?

ANCA

Se duce-n sat... Trebuie să-l întoarcem înapoi și să-l ținem aci până vedem ce e de făcut... 'Aide după el!

DRAGOMIR

Nu merg...

ANCA

Fuge! N-o să-l mai ajungem...

DRAGOMIR

Du-te tu.

ANCA

(suiie și privind către el, aparte)

Așteaptă tu! D-abia a-nceput!... (*iese în fugă prin fund.*)

SCENA IV

DRAGOMIR singur, apoi ION

DRAGOMIR

N-o să-l mai poată ajunge... și chiar să-l ajungă, ce folos! Parc-o să aibă ea destul putere să se lupte cu nebunul... A putut femeia să mă vândă... acu ar vrea să mă scape, dar n-o să poată... Ion o să spuie... Încă un an... Pentru un an, să pierz viața întreagă!... Pentru un an! A! Când n-are omul noroc! (*iși apucă cu mâinile capul. - on a apărut la vorbele din urmă, coboară și pune mâna pe umărul lui Dragomir; acesta se scoală și rămâne ca trăsnit.*) Anco!

ION

A trecut pe lângă mine acuma... eram pe laviță; s-a dus încolo la vale... Mi-e foame, dă-mi să mănânc. (*șade.*) Șezi și tu. (*bea.*) Bea și tu. (*Dragomir se supune; - după o pauză lungă.*) E unul la noi la ocnă... Ce om bun, vere! Cum mă miluiește el pe mine: mănâncă numai câte o fărimiță și tainul lui mi-l dă mie! Țăla a fost ucis pe tată-său, și-l băgase pe frate-său la ocnă... Pe urmă, vezi ce l-a învățat pe el Maica Domnului, să vie la ocnă și să spuie: eu am răpus pe taica, lui neica să-i dați drumul, că nu e vinovat... (*simplu.*) Iac-așa.

DRAGOMIR

(din ce în ce mai mișcat)

Și...

ION

Și i-a dat drumul lui frățini-său și l-a închis pe el.

DRAGOMIR

Pe el...

ION

D-apăi!... Într-un târziu după aia, a aflat el că frații-i-și umblă să moară, și s-a rugat să-l lase de la ocnă să meargă acasă cu soldați numai pentru trei zile, că zice că: ce-am avut eu cu taica aia a fost altă socoteală; dar nu voi să plece alde neica până nu m-o ierta...

DRAGOMIR

Și l-a iertat?

ION

Da' de unde!...

DRAGOMIR

Nu l-a iertat?

ION

Nu, n-a vrut să-l lase de la ocnă să meargă...

DRAGOMIR

Și frate-său a murit așa?

ION

(dă din cap că da, bea, apoi se uită lung la Dragomir)

Mă Dragomire, tu ești sănătos și cu mintea întreagă și o să trăiești bine... și eu... (*zâmbind trist*) o să mor așa... necăjit, bătut și nebun! (*se ridică.*)

DRAGOMIR

(foarte pătruns)

Ioane!...

ION

Vezi... Tu la ce n-ai venit să spui pe cum că Ion nu-i vinovat... Pe Ion l-ați bătut în cap degeaba... Luați-mă pe mine. Ce-am avut eu cu Dumitru e altă socoteală, dar pe Ion lăsați-l săracul! (*cu obidă adâncă*) și Ion s-ar fi rugat la Maica Domnului Buna pentru păcatele tale... Vezi!... Vezi. (*plânge liniștit.*)

DRAGOMIR

(plânge înfundat)

Ioane, eu caut să te scap pe tine... Tu să nu mai mergi, nu mai trebuie să mergi înapoi la ocnă...

ION

Da' unde o să mă duc eu?

DRAGOMIR

(iute)

Tu o să stai aci cu noi. (*Anca intră prin fund și se oprește în ușe să asculte.*) Or nu; mai bine să plecăm... Vino cu mine... scăpăm amândoi. Îți cumpăr haine nouă, pălărie, cizme nouă... De mâncare, de băutură... tot... îți dau eu ce-ți trebuie. (*Anca se retrage afară în închide ușa; Dragomir pleacă amețit spre dreapta și se întoarce înapoi.*) Or nu... vino și tu cu mine...

ION

Unde?

DRAGOMIR

Colea în beci... să scoatem banii (*ia lampa*) și să plecăm... 'Aide... (*Dragomir pleacă cu lampa înainte spre chepengul beciului; Ion îl urmează. Dragomir deschide și pornește să scoboare. Ion se retrage.*) 'Aide!

ION

(retrăgându-se cu frică)

Nu, nu intru...

DRAGOMIR

Da' să nu pleci!

ION

Nu.

DRAGOMIR

Or nu... stăi (*iese din beci, aleargă la ușa din fund, o încuie și ia cheia; o pune în buzunar și coboară iar în beci.*) Viu acuș...

ION

(trece la masă și bea, fredonează un cântec haiducesc, apoi se oprește ascultând)

A început iar... Când urlă câinele, moarte cineva...

DRAGOMIR

(iese din beci cu lampa și cu o ulcică în mână; închide chepengul la loc; vine la masă, scoate o basma din sân și toarnă în ea banii din ulcică; înnoadă basmaua și o pune în sân)

Gata, Ioane!

ION

(apucat de un fior)

Mi-e frig! (*Dragomir, mereu pripit, se repede în stânga și vine îndată cu o zeghe, pe care o aruncă pe umerii lui Ion, și cu două pălării, una i-o pune lui Ion și alta o pune el pe cap.*)

DRAGOMIR

Acu plecăm... Tu să nu vorbești nimic pe drum... să mă lași pe mine. 'Aide...

ION

'Aide! (*alt fior. Pornesc amândoi... Ușa e încuiată.*)

DRAGOMIR

Ne-a închis pe dinafară! (*stă un moment, caută cu gândul și aducându-și aminte.*) A! (*se caută în buzunare... găsește cheia și deschide. Anca le vine în față; ei se dau înapoi; ea intră și închide ușa.*)

SCENA V

DRAGOMIR, ION, ANCA

ANCA

Da' încotro, Dragomire?... Încotro, neică Ioane?

DRAGOMIR

Ascultă, Anco...

ANCA

(coborând cu Dragomir)

Nu mai spune, că știu; eram la ușe. (*Ion se-nvelește în zeghe, se trânteste pe o laviță și se culcă.*)
Vezi, Dragomire, când zic eu că tu ești mai nebun decât... (*arată cu ochii pe Ion.*) Să fugi în lume cu el!... Pe unde o să umble? Pân pustii? O să vă întâlniți cu oameni... O să-l cunoască cineva... E scăpat de la ocnă... Și chiar să nu-l cunoască nimeni, poți tu să-i stăpânești mintea?
Da' când l-o apuca iar turba ca adineaori?

DRAGOMIR
(demoralizat)

Atunci?...

ANCA

Ce copil o să auză asta și n-o să priceapă ce legătură e între oamenii ăștia doi, de pribegesc în lume, fără să poată spune de unde vin, fără să știe unde se duc?

DRAGOMIR
(descurajat de tot)

Dar ce să fac?

ANCA

Să rămâi aici și să-l ținem și pe el până ne-om gândi la altceva mai cuminte.

DRAGOMIR

Daca n-o vrea... dacă nu-l putem ține... (*Ion geme și se zbugiumă în somn; Dragomir se sperie și se îndesă spre Anca.*)

ANCA

Trebuie să putem... Cât o fi aici, îl iau eu pe seamă. (*merge la Ion, care se muncește rău în somn și zguduindu-l forte brusc.*) Ioane! Ioane!

ION
(sare din somn; e cu totul apucat)

Da! Eu sunt vinovat... Maica Domnului mi-a zis să spui, ca să nu mă loviți... Bateți-l!... Dați-i la cap!... Se prefacă că e nebun... (*înduioșat către Dragomir.*) Uite cum îl bate! Uite cum îi dă la cap lui Ion! (*țipând de groază.*) A!... Nu!... Nu!... Nu dați! (*în culmea spaimii.*) O să-i spargă oasele, îi turtește țeasta capului... O să-l omoare!... (*își acopere ochii.*)

ANCA

Ioane!

ION
(crescendo)

De ce-l mai bate pe Ion dacă a murit? (*dă cu piciorul ca cum ar vrea să înlătore ceva.*) Să-l ia de aici... e plin de sânge... (*mai dă o dată.*) Nu mai mișcă... (*iar.*) A murit... (*pornește spre fund.*)

DRAGOMIR

Pleacă! (*amândoi se reped după el și vor să-l apuce.*)

ION
(șipând)

Nu puneți mâna!... Să nu dați... Ion a murit! (*se smucește și le scapă; se repede la tarabă, ia un cuțit mare și ridicându-l în sus măreț.*) Nu puneți mâna!... Ion merge la Maica Domnului. (*se precipită în odaia din stânga.*)

ANCA

După el!

DRAGOMIR
(oprind-o)

A luat cuțitul!

ANCA

Nu e nimic!... După el, să-l liniștim! Dacă răcnește așa, aude cineva de pe drum. (*vrea să meargă spre stânga; Ion, cu figura radioasă, reapare ținând în sus cuțitul plin de sânge; face doi pași și se prăbușește; amândoi se reped la el și-l ridică.*)

DRAGOMIR

S-a înjunghiat! (*îl așează pe o laviță lângă masă.*)

ANCA

Înjunghiat aici!... În casa noastră! (*stă pe gânduri; pe chipul ei strălucește o inspirație.*)

DRAGOMIR
(dezolat)

Ce-ai făcut, Ioane?

ION
(deschizând ochii)

Dă-mi apă... mi-e sete!

ANCA
(cu o bårdacă de apă)

Ține, Ioane.

ION
(bea)

Bodaproste... Maica Domnului mi-a zis: scoate-ți măruntaiele când intră Necuratul, și aruncă-le câinelui...

ANCA

Ascultă, Dragomire.

>

Transfer interrupted!

... Că eu, Maica Domnului, o să pui stavilă între tine și rele... și-o să dormi... o să dormi... Dă-mi apă... mă arde... (*Anca îi dă.*)

DRAGOMIR

Ioane!

ION
(dând cu mâna într-o parte bårdaca)

Scoate-mi măruntaiele și dă-le câinelui să nu mai urle!... Caută-mă la picior, din jos de genunchi... am un chimir... Să te duci la ocnă și să-l dai de la mine ăluia de a omorât pe tată-său...

ANCA
(scoate chimirul și-l bază în buzunarul lui Dragomir)

Ține... (*aparte.*) Nu moare odată... o să ne apuce ziua.

ION
(iluminat)

Uite veverița!... colo sus... pe cracă!... Uite-o (*vrea să se închine și-i cade mâna; - în extazul suprem.*) Maica Domnului!... Tu ești?... Tu mă chemi?... Stai, că viu... iacătă-mă, viu!... (*expiră.*)

ANCA
(închinându-se foarte pătrunsă)

S-a isprăvit!... Dumnezeu să te ierte, omule. (*Dragomir e zdrobit; ea, schimbând tonul d-odată.*)
Acu-i acu, Dragomire... acu ce ne facem?...

DRAGOMIR

Să dăm de știre...

ANCA

Vrei să intri, or să mă bagi pe mine în fundul ocnii! Să zică că l-am omorât noi!... Nu. Până acuma nu știe nimeni c-a venit aici: să-l aruncăm în puțul ăl părăsit. Măine om astupa, puțul și atât... 'Aide! Nu e vreme de pierdut! Se luminează de ziuă; rămânem cu mortu-n casă până mâine noaptea... A! Să sting lumina... trece cineva pe drum și ne vede ieșind așa... (*stinge lampa.*) Pune mâna... (*Amândoi iau pe Ion și pornesc spre fund; se aud în depărtare clopotele de la biserică... Ei se opresc s-asculte.*) Toacă de utrenie... Ai avut încai noroc la moarte, Ioane: îți trage clopotele ca la toți creștinii!... La alții nici măcar atâta!... (*Ies prin fund... Pauză - în timp ce clopotele urmează. Amândoi reintră. Anca aprinde lampa și-o aduce pe masă. Dragomir foarte deprimat șade; cămașa îi e mânjită puțin de sânge.*)

SCENA VI

ANCA, DRAGOMIR

ANCA

Acu, ce stai? Trebuie să te gătești de plecare.

DRAGOMIR

De plecare...

ANCA

Firește.

DRAGOMIR

De ce să mai plec?

ANCA

Ca să scapi și tu și să mă scapi și pe mine. Dacă se află, și ești tot aici, și eu am tăcut, se cheamă că amândoi l-am omorât... Eu... sunt nevinovată și nu vreau să cază vina pe mine. Dacă vrei să stai, eu caută să mă duc în sat și să spui tot, tot, tot... Dacă pleci, mă fac că găsesc pe Ion în puț și dau de știre... N-ai grije; îți las eu vreme destul s-ajungi departe... Tu ești fugarul, tu vinovatul... ș-am scăpat amândoi...

DRAGOMIR

Vino și tu.

ANCA

Daca fug și eu, cade vina pe mine; nu poci asta... (*suie; după o pauză mare, coborând la el cu brațele încrucișate.*) Nu ți-e rușine! Nu ți-a fost milă și păcat de Dumnezeu!... Creștin ești tu?... Om ești tu? Vine un biet păcătos în casa ta, îți cere o bucățică de pâine la masa ta, e obosit și te roagă de adăpost sub acoperemântul tău, îți spune taina lui, și tu, fiară fără de lege, pui mâna pe cuțit și spinteci omul! (*Dragomir face niște ochi foarte mirați.*) Cu ce-ți greșise bietul nebun?... Ce piedică ți-era el în lumea asta largă, unde e loc pentru toți? (*cu toată energia.*) De ce ai omorât pe Ion?

DRAGOMIR

Eu... pe Ion!...

ANCA

Pe Ion.

DRAGOMIR

Eu... am omorât... pe Ion! (*râde febril.*)

ANCA

Râzi? Nu tu, da' cine? (*el se uită la ea lung; ea îi înfruntă căutătura; merge la el și-l apucă de pieptull cămășii.*) Asta ce e? Sângele ăsta al cui e? Nu-i sângele lui Ion?...

DRAGOMIR

(își încheie repede minteanul la piept)

Fugi d-aici!

ANCA

Nu te-ncheia, Dragomire; pe cămașe e puțin; în odaie dincolo e mult; uite, ici e plin... Du-te în curte, e stropit peste tot; mergi de scoate o găleată din puț, să vezi apa roșie... Tu, ucigașule, tu! O să te gunoiești de viu între pereții de sare umezi până o socoti Dumnezeu c-a venit ceasul să te cheme ca să te judece el mai bine...

DRAGOMIR

Pentru ce?

ANCA

Pentru că ai ridicat viața altuia...

DRAGOMIR

A cui?

ANCA

A lui Ion.

DRAGOMIR

(stă un moment și se șterge la ochi)

Femeie! Dacă te-ar întreba cineva pe tine de asta, ce-ai spune?...

ANCA

Ce-am văzut.

DRAGOMIR

(ciudit din ce în ce)

Ce?

ANCA

(simplu)

Că Dragomir a răpus pe Ion nu știi de ce!...

DRAGOMIR

Tu?

ANCA

(ia lampa și o pune la oblon; apoi coboară)

Măcar că tu ai fost rău cu mine, mie tot mi-e milă de tine, Dragomire; am să-ți dau o povață... Dacă s-o întâmpla și n-ai avea noroc să scapi până la urmă; dacă or pune mâna pe tine, nu fi prost și te-apuca să tăgăduiești cum faci cu mine, că acolo nu te joci ca aicea: te-or pune la chinuri, vai de viața ta!... O să-ți rupă carnea, să-ți smulgă dinții și unghiile, să-ți descheie țeasta capului... Ascultă-mă pe mine, eu îți vorbesc de binele tău. (*se uită cu neastâmpăr în fund.*)

DRAGOMIR

Care va să zică...

ANCA

Faci ce-ți spui eu: mărturisești c-ai ucis pe Ion și te alegi numai cu pedeapsa; încai scapi de chinuri.

DRAGOMIR

(revoltat, bătând cu pumnul în masă)

Da' daca nu l-am ucis eu?

ANCA

Asta e! Începem iar; ba nu, ba da, ba da, ba nu.

DRAGOMIR

(fierbând)

Lasă-mă! (*își vâără capu-n mâini, astupându-și urechile.*)

SCENA VII

ACEIAȘI - GHEORGHE

GHEORGHE

(intră repede, vede pe Dragomir și vrea să se retragă)

Dragomir!

ANCA

(suind la Gheorghe; foarte repede și șoptit)

Mergi în sat, ia pe primar și oricâți oameni găsești, spune că te-am trimes eu pentru un omor... și vino cu ei...

GHEORGHE

Ce e?

ANCA

Mergi, îți spui... o să vezi... Vino iute! (*îl mână afară.*)

SCENA VIII

ANCA, DRAGOMIR

ANCA

(vine cu pasul grav la Dragomir, care stă pe un scaun cu capul în mâini)
Scoală, Dragomire, c-a sosit ceasul!

DRAGOMIR
(se scoală)

Ceasul!

ANCA

Ceasul socotelii. Stăi drept... adună-ți mințile câte le mai ai și răspunde la ce te-oi întreba...
Pentru ce l-ai omorât?

DRAGOMIR
(înecat de ciudă până la lacrimi)

Nu! Nu l-am omorât eu!... N-ai fost tu aicea? N-ai văzut tu?

ANCA

Nu pe Ion... pe Ion lasă-l... De altcineva îți vorbesc eu acuma...

DRAGOMIR
(pălind, încet)

De cine?...

ANCA

Știi de cine, nu te mai preface... Tu vrei să pleci, tu caută să pleci. (*el face trist din cap că da; ea, aspru.*) Ei!... Nu faci un pas de-aici până nu-i zici pe nume... (*privindu-l cu toată puterea.*) Zi-i odată pe nume!

DRAGOMIR
(încet de tot)

Du...mi...tru!

ANCA
(răsuflând din adânc)

Ai văzut? Așa! Du-mi-tru! (*șade jos; el stă în picioare.*) Pentru ce l-ai ucis...

DRAGOMIR

Pentru tine...

ANCA

Pentru mine...

DRAGOMIR

Ca să te iau eu...

ANCA

Cum l-ai ucis? Spune. (*iși pune coatele pe masă și bărbia în palma și ascultă nemișcată; el stă drept, se încheie cu îngrijire în mintean și povestește simplu.*)

DRAGOMIR

Mă tot goneai... Odată, când ai ieșit de la biserică la Vinerea Marea, seara - ți-aduci aminte - m-am dat pe lângă tine și ți-am zis încet: "Anco! De ce n-ai vrut să mă iei pe mine? Eu tot te iubesc... Lasă-l pe Dumitru și vino!..." Ți-aduci aminte?

ANCA

Da, mi-aduc.

DRAGOMIR

Tu mi-ai răspuns: "Am bărbat, lasă-mă-n pace!..."

ANCA

Și tu?

DRAGOMIR

Eu am plecat acasă, n-am dormit toată noaptea și dimineața... m-am hotărât.

ANCA

Cum ai făcut?

DRAGOMIR

Știam când se-ntoarce de la deal pân pădure... și l-am așteptat... Venea șuierând... Ne-am întâlnit, ne-am dat în vorbă... i-am arătat o plută înaltă; el a ridicat ochii în sus. Am tras cuțitul, și până s-aplece iar ochii... (*se oprește, stingându-i-se glasul.*)

ANCA

(își acopere fața - un moment - apoi și-o descopere și-l privește așteptând)

Ei?... Înainte.

DRAGOMIR

Ce să-ți mai spui?

ANCA

El ce-a făcut?

DRAGOMIR

A țipat și-a căzut în genunchi... a dat să scoată cuțitul... da' m-am repezit și l-am lovit peste mână și la beregată... când m-am aplecat la el, m-a mușcat de mână.

ANCA

De la el era mușcătura! (*îi face semn să urmeze.*)

DRAGOMIR

Pe urmă, l-am întors cu fața în jos, am mers la fântână de m-am spălat și m-am dus acasă să mă culc, că nu mai puteam, cădeam d-a-n picioarele de ostenit... Ion l-a găsit acolo... Pe urmă... știi...

ANCA

(sculându-se)

Știu... La un an ai venit și mi-ai zis: "Anco, nu-ți mai trăiește bărbatul, mă iei?" Vorba ta și glasul cum mi-ai spus-o, mi-au dat un junghi pân inimă; nici nu te luat altfel, că mi-erai urât; de-aia te-am luat ca să te aduc în sfârșit aici. De la început te-am bănuie. Tot ce-ai făcut pe urmă, întâi grija de sufletul răposatului, apoi spaima și turba ta când îți pomeneam de el, vorbele tale fără șir tot de omorători și de termenele până când încapă pedeapsa, și visurile tale cu capete de morți, care te mușca, și câte altele, puneau mai mult temei bănuiei mele. Mai întâi, mă hotărâsem să te curăț - ba erasă bag și alt suflet în păcat! - pe urmă am stat să mă gândesc mai bine. Adineaori credeam că o să te sugrume nebunul; era să las să te socotești cu el, dar aveam și eu cu tine o răfuială mai mare: nu te puteam lăsa să treci dincolo așa nejudecat aicea. (*pauză.*) Te-am judecat, te-ai mărturisit, trebuie să-ți dau acuma pedeapsa ce ți se cade c-ai răpus pe omul ce mi-era drag ca lumina ochilor, tu, care mi-ai fost urât totdeauna... (*suie și-l lasă-n urmă.*)

DRAGOMIR

Eu te-am iubit... și...

ANCA

Și?...

DRAGOMIR

Și... da' acu e degeaba... Eu trebuie să plec în lume; tu... poate să iei pe Gheorghe... (*înecat și foarte încet*) dar să știi că tot te iubesc...

ANCA

Da? (*râde.*) Așteaptă să vezi tu acuma cum o să-ți plătesc eu ție dragostea. (*pauză.*)

DRAGOMIR

Anco, eu plec... să mă ierți!

ANCA

Să te iert! D-aia te-am răbdat eu lângă mine, d-aia am umblat eu atâta vreme să te aduc aici, ca să te iert? (*râde. Se aud pași și glasuri afară.*)

DRAGOMIR

Taci!... Anco, vine cineva...

ANCA

Da, vine Gheorghe, cu oameni... vin să te ridice că ai omorât pe Ion.

DRAGOMIR

Pe Ion! (*izbucnind.*) Tu m-ai vândut... cu Gheorghe...

ANCA

D-apoi cine?

DRAGOMIR

(îngrozit, căutând în toate părțile)

Femeie! Vreau să scap... Nu vreau să puie mâna pe mine!... Mi-e frică!... Vreau să scap!

ANCA

Nu se mai poate! (*s-aude glasul lui Gheorghe.*)

GHEORGHE
(d-afară)

Haide toți!

DRAGOMIR
(răcnind)

A! (*țintește pe Anca și se precipită la ea s-o strângă de gât.*)

ANCA
(țipând și fugind spre ușe)

Săriți, fiara! (*ușa se deschide; Gheorghe și alți oameni năvălesc înăuntru*) mă omoară și pe mine!

SCENA IX

DRAGOMIR, ANCA, GHEORGHE, mai mulți oameni

DRAGOMIR

(coboară aiurit și se înțepenește în față; Gheorghe și alți doi oameni coboară la el și-l apucă de amândouă brațele; el se uită la ei pierdut și tremurând)
Merg... merg eu... să nu mă bateți, merg! (*rugător către Gheorghe.*) Nu mă strânge așa tare de-acolo... Ți-am spus că mă doare!

ANCA

Oameni buni... a tras aseară la noi în gazdă un biet drumeț; nu știu de unde venea, nici unde se ducea... L-a ucis bărbatu-meu! În odaie și coala, uitați-vă, e lac de sânge!... Căutați în puțul ăl părăsit de lângă grădină... Avea nenorocitul de el un chimir la picior... acu e la Dragomir în buzunar. (*Dragomir pune machinal mâna, scoate chimirul și-l dă răsând prosteste unuia din oameni.*)

UN OM
(cu o frânghie în mână)

De ce omorâși creștinul, mă? (*il leagă.*)

ALT OM

Luați-l!... La primărie...

ANCA

Oameni buni... eu v-am descoperit fapta; dar omul ăsta e bărbatul meu... O să mi-l luați de tot.. rămâi singură. Trebuie să mă lăsați să-i spui și eu o vorbă... (*Oamenii se dau cu respect în lături; ea s-apropie de Dragomir, care stă nemișcat, și răspicat îi șoptește.*) Dragomire, uite-te la mine: (*el o privește*) pentru faptă răsplată și năpastă pentru năpastă!

(Cortina)